

Region Skånes ställningstagande om EU:s sammanhållningspolitik 2028–2034

Arbetet med EU:s framtida sammanhållningspolitik; Regionalfonden, Socialfonden och Interreg, har startat både på nationell och europeisk nivå. Sammanhållningspolitiken är viktig för Region Skåne då den utgör en stor finansieringskälla för regional utveckling. Enbart Regionalfonden och Socialfonden bidrog med 1231 miljoner kronor för Sveriges utveckling under 2018. Enligt SKR:s sammanställning är det 11 procent av de regionala utvecklingsmedlen i Sverige; för Skåne ligger nivån på 12 procent.

EU:s sammanhållningspolitik bidrar till att främja den gröna omställningen samt ekonomisk och social utveckling. Sammanhållningspolitiken är både ett finansiellt verktyg för regional utveckling och en möjliggörare för samarbete och erfarenhets- och kunskapsutbyte inom och utanför medlemsstatens gränser. Sammanhållningspolitiken utgår från regionala behov och förutsättningar, stödjer regionernas konkurrenskraft och möjliggör ett grönt, hållbart och innovativt Europa. Regionalt inflytande över medlen har varit en styrka och förutsättning för ett framgångsrikt och effektivt genomförande. Genom att enas om de utmaningar och möjligheter som finns i regionen kopplat till sammanhållningspolitiken post 2027 så kan Skåne tillsammans med andra aktörer mer kraftfullt påverka och bidra till utvecklingen i Sverige och EU.

Region Skåne anser att:

1. Sammanhållningspolitiken måste fortsatt värnas och stärkas även efter programperioden 2021–2027. EU:s nästa budgetram måste fortsatt innehålla en kraftfull satsning på Europas regioner då det innebär att gemensamma målsättningar för EU kan nås samtidigt som lokala och regionala skillnader minskar och regionala och lokala utmaningar kan hanteras.
2. Sammanhållningspolitiken är det tydligaste uttrycket för subsidiaritetsprincipen och ska även fortsättningsvis omfatta EU:s alla regioner. Den nya programperioden bör säkerställa att lokala och regionala aktörer ges bra förutsättningar att delta i utformandet av kommande program.
3. Sammanhållningspolitiken är ett viktigt finansiellt verktyg för att kunna bedriva det lagstadgade regionala utvecklingsuppdraget och står för en väsentlig del av dagens regionala utvecklingsmedel. Region Skåne bedömer att behovet av offentliga regionala utvecklingsmedel inte kommer minska utan ser behov av att stärka regionala insatser utifrån de specifika förutsättningar och behov som råder i varje region.

4. Sammanhållningspolitiken ska även framgent inkludera Interreg som ett viktigt instrument för att möta gränsöverskridande utmaningar.
5. Sammanhållningspolitiken ska verka för strategiska satsningar och vara en långsiktig investeringspolitik som bidrar till ett konkurrenskraftigt och innovativt EU och ett Sverige i framkant som möter den gröna och digitala omställningen. Sammanhållningspolitiken har potential att genom strategiska och regionalt relevanta satsningar bidra till att öka Sveriges konkurrenskraft.
6. Sammanhållningspolitiken ska, tillsammans med, andra delar av EU:s långtidsbudget såsom exempelvis EU:s forsknings- och innovationsprogram agera för att önskad omställning och gemensamma målsättningar nås.
7. Sammanhållningspolitiken ska fortsatt verka som ett verktyg för att stärka EU:s långsiktiga konkurrenskraft och förmågan till ökad självförsörjning. Att understödja EU:s regioner att attrahera talanger och säkerställa rätt kompetens för att främja strategisk självständighet är en viktig fråga för hela Europa.

Bilaga

Bakgrund

Sammanhållningspolitiken är EU:s viktigaste investeringsverktyg för att skapa ekonomisk tillväxt och sysselsättning med målsättning att utjämna regionala skillnader utifrån lokala och regionala förutsättningar och utgör en tredjedel av EU:s totala budget. I sammanhållningspolitiken inkluderas bland annat Europeiska regionala utvecklingsfonden inklusive Interreg och Europeiska Socialfonden plus. Sammanhållningspolitiken följer EU:s sjuåriga budgetram som bestämmer hur investeringsverktyget ska utformas och genomföras. Genom att alla EU:s regioner inkluderas bidrar sammanhållningspolitiken till social, ekonomisk och territoriell sammanhållning. För svenska regioner är sammanhållningspolitiken ett viktigt finansiellt verktyg för att främja regional utveckling utifrån EU:s gemensamma målsättningar.

Under 2025 kommer EU-kommissionen presentera förslag till nya förordningar som fastslår utformningen av EU:s framtida sammanhållningspolitik för perioden 2028–2034. Under 2024 väntas därför dialogen och arbetet kring utformningen av den framtida sammanhållningspolitiken intensifieras och i detta även mobiliseringen av positioner. Hur vi arbetar framöver har stor betydelse för möjligt inflytande. Utifrån gemensamma utmaningar och en föränderlig omvärld ses risk för omfattande förändringar i nästa programperiod som kan komma att ha påverkan på hur Region Skåne och andra svenska regioner ges möjlighet att driva regionalt utvecklingsarbete. EU står inför ett antal utmaningar och förändrade förutsättningar till följd av Coronaepidemin, kriget mellan Ryssland och Ukraina med följande energikris. Men också diskussionen om en utvidgning av EU och röster som hörs för att sammanhållningspolitiken ska användas till mer akuta, kortsiktiga insatser på bekostnad av regionernas framtida möjligheter att få EU-finansiering för långsiktigt strategiskt utvecklingsarbete.

Ett gemensamt positionspapper om sammanhållningspolitiken post 2027 kan användas på olika sätt och i olika sammanhang. Dels kan den användas i kontakter med EU:s institutioner och samverkansplattformar. Det kan också användas i dialogen med andra regioner och nationella aktörer inklusive den svenska regeringen. Det är viktigt att nationell nivå förstår betydelsen av sammanhållningspolitiken för Skåne inför de förhandlingar som väntar.

Varför är sammanhållningspolitiken viktig för Skåne?

Sammanhållningspolitiken är både ett finansiellt verktyg för regional utveckling och en möjliggörare för samarbete och erfarenhets- och kunskapsutbyte inom och utanför medlemsstatens gränser. Region Skåne bedömer att behovet av offentliga utvecklingsmedel för att agera på samhällsutmaningar och stärka näringslivets konkurrenskraft inte kommer minska. Parter i Sveriges regioner behöver mobiliseras i strategiska insatser. Regioner och stat bidrar med en väsentlig del av finansieringen, EU likaså. Enbart Regionalfonden och Socialfonden bidrog med 1231 miljoner kronor för Sveriges utveckling under 2018. Enligt SKR:s sammanställning är det 11 procent av de regionala utvecklingsmedlen i Sverige; för Skåne ligger nivån på 12 procent¹.

¹ SKR, *Finansiering av regionalt utvecklingsarbete* 2020

Sammanhållningspolitiken bidrar till att främja den gröna omställningen samt ekonomisk och social utveckling på regional nivå och är ett viktigt verktyg för att möta utmaningar kring sysselsättning, klimat och miljö, social exkludering samt migration och integration. Sammanhållningspolitiken är för Skåne ett effektivt finansieringsinstrument för att stärka regionala styrkeområden. Med stöd från EU främjas framstående forskning, innovation och tillväxt vilket bidrar till EU:s globala konkurrenskraft och försörjningskedjor. Samtidigt som Skåne är en av landets mest expansiva regioner är arbetskraftsdeltagandet lägst i landet, en betydande regional utmaning. EU-finansieringen erbjuder verktyg för att stärka en effektiv kompetensförsörjning samtidigt som den främjar att personer som står långt från arbetsmarknaden kommer i sysselsättning.

Region Skånes ställningstagande om EU:s sammanhållningspolitik 2028–2034

Sammanhållningspolitiken är en grundstomme och är ett av de viktigaste politikområdena på EU-nivå som gör allvar av flernivåprincipen, vilket bidrar till en ökad legitimitet för EU. Den nya programperioden bör därför säkerställa att lokala och regionala aktörer ges förutsättningar att aktivt delta i utformandet även av kommande program. Sammanhållningspolitiken bör vara en långsiktig politik som stödjer regionernas konkurrenskraft och möjliggör ett grönt, hållbart och innovativt Europa där regionalt inflytande över medlen är en förutsättning för ett framgångsrikt genomförande.

Sammanhållningspolitiken ska även fortsättningsvis omfatta alla regioner för att kunna mobilisera den lokala och regionala nivån mot unionsgemensamma utmaningar och bör omfatta samtliga regioner i EU. En platsbaserad och territoriell politik är avgörande för att stärka den regionala konkurrenskraften. Den framtida sammanhållningspolitiken bör fortsatt erkänna även de mer utvecklade regionernas deltagande och bidrag som viktigt. Region Skåne är tillsammans med andra framstående innovations- och tillväxtregioner acceleratorer för EU:s för tillväxt- och innovation, en potential som fortsatt bör främjas och tillvaratas.

Sammanhållningspolitiken ska även fortsättningsvis omfatta europeiskt territoriellt samarbete, även kallat Interreg. Dagens samhällsutmaningar är för stora för att en enskild region ska kunna lösa dem. Gränsregionerna är områden där den europeiska integrationsprocessen kan ge påtagliga positiva effekter. Region Skåne har utifrån sitt strategiska läge upparbetade relationer över nationella gränser, inte minst inom Greater Copenhagen, som är en funktionell region med en sammanhängande arbetsmarknad och infrastruktur. Närheten till Europa kommer ytterligare stärkas i och med öppnandet av den fasta förbindelsen under Fehmarn Bält 2029. Interregprogrammen ger viktiga bidrag till gränsregionernas och EU:s utveckling och bör fortsatt värnas.

Sammanhållningspolitiken som ett strategiskt och långsiktigt investeringsverktyg är något Region Skåne vill uppmärksamma. Att omkullkasta denna långsiktighet genom att kontinuerligt använda sammanhållningspolitiken som ett krishanteringsinstrument kan hämma det långsiktiga perspektivet. Sammanhållningspolitiken måste även fortsättningsvis stötta forskning och innovation som bidrar till att långsiktigt öka konkurrenskraften i regionerna och för EU som helhet. Krishanteringsinstrument som Faciliteten för återhämtning och resiliens (The Recovery and Resilience Facility - RRF) avviker från sammanhållningspolitikens platsbaserade logik utifrån en ökad centralisering där regionerna har begränsad insyn. Region Skåne ser att olika finansieringsinstrument kan komplettera varandra men för att säkra ett effektivt genomförande

ses transparens och god involvering av den regionala nivån som central.

Sammanhållningspolitiken kan utvecklas för att bidra till EU:s gemensamma omställningsbehov och bli ett centralt instrument för att minska EU:s importberoende och öka självförsörjningsgraden vad gäller t.ex. energi, halvledare och mikrochips. Genom att stärka Europas självförsörjandegrad inom de kritiska tekniker som behövs för att ta fram nya och innovativa lösningar kan sammanhållningspolitiken därmed bidra till att stärka Europas strategiska autonomitet. Region Skåne välkomnar den nya innovationsagendan och vill även fortsättningsvis understryka regionernas bidrag för att stärka EU:s långsiktiga konkurrenskraft, vilket kan nås med en sammanhållningspolitik som stödjer investeringar som upprätthåller och förstärker excellenta innovationsekosystem. Skåne är en av EU:s mest innovativa regioner och har god potential att bidra till EU:s försörjningskedjor. Här finns framstående forskning inom life science, en betydande livsmedels- och tillverkningsindustri, världsunika forskningsanläggningar samt framstående kluster med tech-bolag. I detta sammanhang vill vi understryka vikten av att uppnå synergier mellan olika finansieringsinstrument i EU:s nästkommande långtidsbudget, speciellt mellan det framtida forskning- och innovationsprogrammet och sammanhållningspolitiken.

Sammanhållningspolitiken ska kunna användas för satsningar som adresserar behovet av kompetensförsörjning för att nå gemensamma målsättningar inom till exempel klimat- och energiområdet och andra strategiskt viktiga sektorer. Hur regioner kan attrahera talanger och samtidigt säkerställa rätt kompetens för att främja strategisk självständighet är en viktig fråga för hela Europa.